

IV Premi Helena Jubany de narració curta o recull de contes per a ser explicats

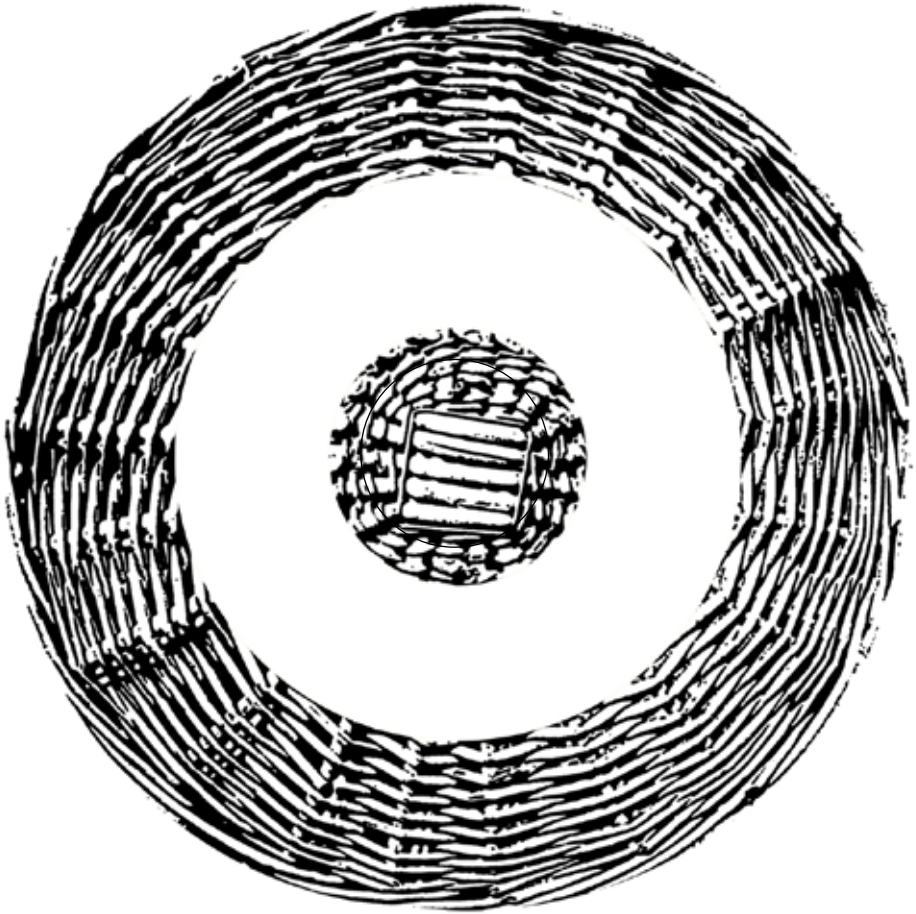
Marina Guardiola i Bufí

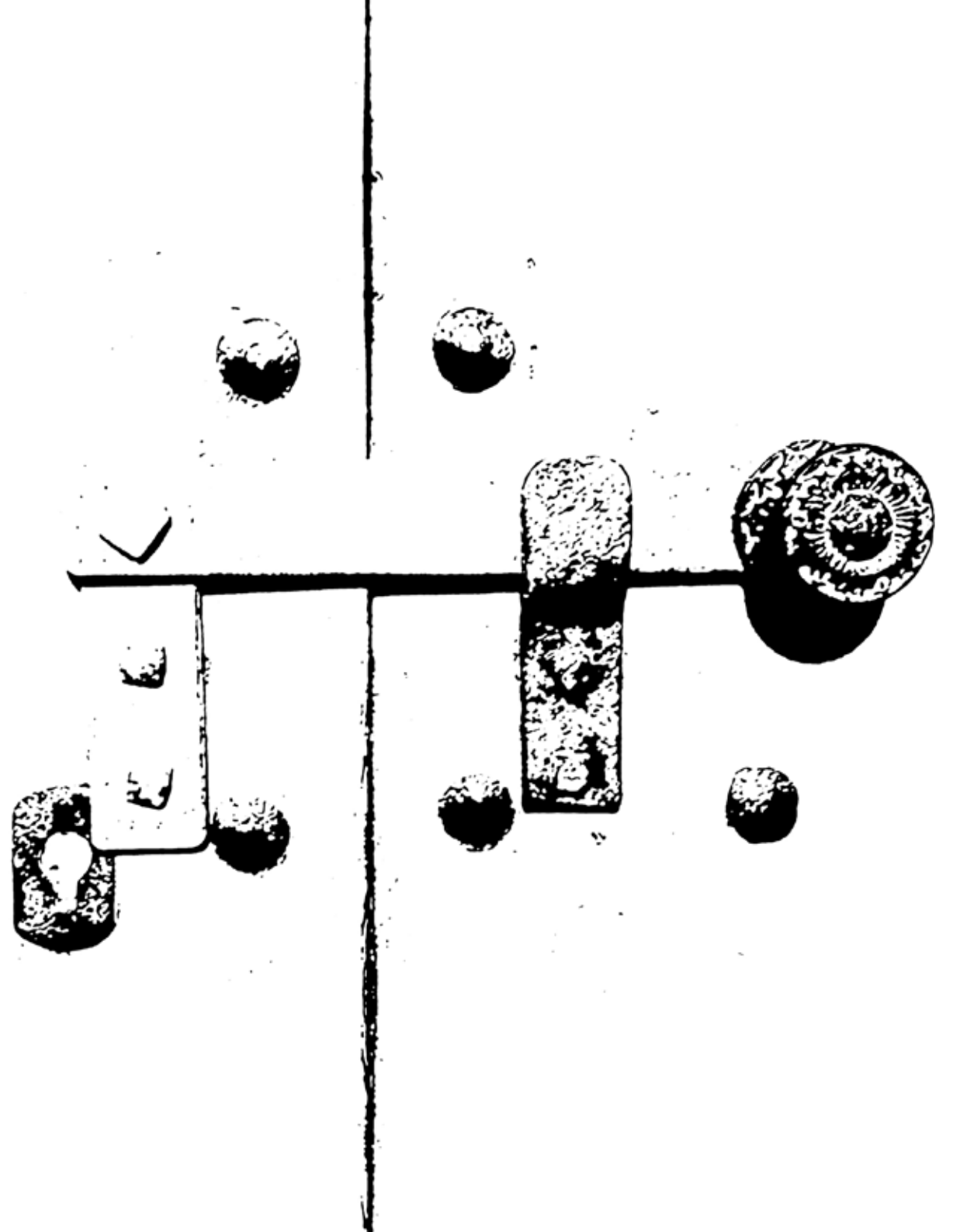
Amunt

il·lustrat per Xevi Ribas

explicat per Joan Pera

Marina Guardiola i Bufí

Amunt

il·lustrat per Xevi Ribas
explicat per Joan Pera

Primera edició: febrer 2012
Disseny de la col·lecció: Quim Diaz Feliu
Compaginació: Joan Jubany i Lorente
Correcció: Joan Jubany i Itxart
© Marina Guardiola i Bufí, 2012 pel text
© Xevi Ribas, 2012 per les il·lustracions
© Tantàgora / Associació Helena Jubany, 2012, per l'edició

ISBN: XXX-XX-XXXXXX-X-X
Dipòsit Legal: XXXXXXX
Nom de la Impremta
Adreça, XX – 08018 Barcelona

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, començant-hi la reprografia i el tractament informàtic, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita dels titulars del copyright i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Agraïments

a Joan Pera, que ha cedit desinteressadament la seva veu per narrar aquesta història, a Xevi Ribas, que ha il·lustrat desinteressadament la narració | a totes les persones que d'una manera o altra han conegut i estimat l'Helena i fan possible l'Associació i el premi literari que porten el seu nom | a totes les persones que han col·laborat en la difusió de les bases de la tercera convocatòria del Premi Helena Jubany | a totes les persones que amb les seves narracions originals hi han participat | a Elvira Carrió, Pep Duran, Lluïsa Esteve, Núria Ribes, Roser Ros, Llorenç Soldevila, Roser Trilla i Jordi Solé, que han actuat com a jurat d'aquest tercer premi | a la llibreria Robafaves de Mataró i a la Biblioteca Frederic Alfonso i Orfila de Sentmenat per la seva col·laboració.

Amb el suport de l'Institut Municipal d'Acció Cultural de l'Ajuntament de Mataró.

La història que us vull explicar us costarà de creure, n'estic segur. Però és tan sorprenent que val la pena intentar-ho. I més ara, que sóc tan i tan vell, i vinc de tan endarrere que potser ja no em queda gaire temps per continuar caminant. Per això us la vull explicar. Amb pèls i senyals. Per no enterrar-la amb el meu últim alè, i perdre-la per sempre.

Us he de prevenir que sóc un home de poques paraules. Vaig néixer així i així m'he quedat. De petit, la mare em feia seure mitja hora cada tarda a la cadira del costat de la llar de foc perquè pogués planificar com li explicaria les coses que aquell dia havia fet a l'escola. Suposo que intentava fer-me desenvolupar el do de la paraula, però és ben bé que d'allà on no n'hi ha no en raja. Perquè, de planificar-ho, ja me'n sortia ja, però anar més enllà era complicat: quan intentava executar el pla, se n'anava tot en orris. I és que parlar... Buf, parlar! Quan ho intento, les paraules em queden encallades a la gola, on s'encongeixen com un drap de cotó rentat amb aigua calenta. I s'encongeixen tant i tant que fins i tot desapareixen. He arribat a la conclusió que tinc la llengua massa petita. I una llengua petita per força ha de ser incapaç de seguir un pensament de ritme accelerat com el meu. Però ben mirat, això és una pega relativa, ja que d'aquesta manera no se me la menjarà mai el gat: tinc entès que són animals intel·ligents i, per tant, no crec que es conformin amb una ració de pobre.

Bé, el cas és que una vegada vaig conèixer un baró: el baró d'Alfac Major. La veritat és que, de baró, no en tenia res més que el títol nobiliari perquè en realitat es deia Moisès Colomer i Prujans. No era el típic baró estirat que es passeja amb batins de dibuixos geomètrics infinits, no. El nostre baró era pagès i dia rere dia es llevava a trenc d'alba per anar a artigar, llaurar o

sembrar les feixes. Ell no en sabia res dels afers de l'alta societat i, la veritat sigui dita, tampoc no li interessava aprendre'ls. El títol nobiliari li havia arribat per sorpresa, herència d'un parent d'aquells que no saps per què caram t'han convertit a tu en hereu si ni tan sols en coneixies l'existència. I aquest era el seu cas, us ho puc ben assegurar.

A part de ser pagès, el nostre baró tenia una altra característica inusual: era nanet. Petit i baixet com un garric bonsai. Aquesta característica, la devia a un gen familiar que, una generació sí i una altra no, feia presència a la branca Colomer. El pare del nostre baró era alt com un roure africà, però l'avi, posseïdor del gen, no aixecava ni set pams de terra. Entre el nostre baró i el seu avi hi havia tres mil·límetres de diferència, cosa que enorgullia el baró de tal manera que en feia bandera sempre que podia. Però malgrat que per a la família Colomer aquests tres mil·límetres fossin tota una proesa evolutiva, per a la resta de mortals no eren res més que un irrellevant capritx de l'atzar.

La presència del gen es coneixia de lluny i era a causa del gen d'algun avantpassat que tothom els coneixia pels de Can Estiracebes. La història explica que, quan de petits anaven amb els amics a esquilar els cirerers dels pagesos de la zona, l'avantpassat es dedicava a arrencar cebes perquè era tan baixet que les cireres li quedaven fora de l'abast.

I és que això de ser nan no és gens fàcil, eh! Us ho podeu imaginar? Rentar-se les dents enfilat en un tamboret, dinar assegut sobre una alça, necessitar el doble de temps per arribar caminant en un mateix lloc, obrir i tancar les portes de puntetes, etc. Però es veu que no només hi ha impediments físics, sinó també de socials. I tal com m'explicava el baró, ser catalogat constantment de nap-buf o de tap de bassa no ha de ser gens

agradable. Ben al contrari, ha d'emprenyar, i molt! I és aquí on comença la història: amb l'emprenyament del baró d'Alfac Major que, fart de ser baix, va decidir sentir-se alt.

La seva decisió va prendre forma durant la festivitat de Corpus que, com cada any, va anar a passar a casa dels seus cosins d'Algemesí. Els seus cosins eren de la banda Colomer i, evidentment, havien heretat el gen. Però a diferència d'ell, que era fill únic, els d'Algemesí eren una bona colla de germans. La mare del nostre baró, prudent com era, havia preferit tenir un sol fill que parir dos nans. La tia Empar, en canvi, eixelebrada per naturalesa, havia volgut posar a prova el gen i, esperant vèncer-lo, no havia parit dos nans, no... N'havia parit vuit! Per tant, quan el baró d'Alfac Major anava a Algemesí, no podia evitar sentir-se acompanyat, cosa que, tenint en compte les dificultats de la seva vida quotidiana, li anava la mar de bé.

La primera tarda a Algemesí va ser distreta. S'hi vivien intensament les festes de Corpus i tot el poble es bolcava en cos i ànima a celebrar-les. Els cosins, tants com eren, havien format, ja feia anys, un grup de moixiganga que havia acabat sent el més aclamat de tot el País Valencià. Per cert... sabeu què és la moixiganga? No patiu, jo tampoc no ho sabia! Doncs consisteix en l'execució de diversos balls i sol acabar amb uns quants moixiganguers enfilats a sobre dels seus companys de ball. És ben curiós, creieu-me.

A la tarda, doncs, van fer l'últim assaig per polir l'actuació i el baró els va acompanyar. Els havia acompanyat mil vegades, però un cop més va quedar meravellat que, malgrat ser petits, saltessin com llebres i s'enfilessin els uns sobre els altres amb aquella agilitat sorprenent. Perquè, com ell, tenien el cos musculat de treballar la terra però les cames més curtes que una cua de conill.

L'actuació va ser encara millor que l'assaig. Tot el públic cridava i aplaudia. Tot el públic els felicitava i els encoratjava. I al baró li va semblar, ben bé, com si els seus cosins haguessin crescut de cop, deixant de ser objecte de mofa per passar a ser objecte d'admiració. Què tenien ells que els fes ser positivament diferents? El mateix cognom, la mateixa sang, el mateix gen, més o menys la mateixa mida...

–Què tenen ells, doncs, que no tingui jo? –es preguntava el nostre baró.

La pregunta li tornava incessantment al cap: “Què tenen ells que no tingui jo? Què tenen ells que no tingui jo? Què...”. I de sobte va trobar la resposta:

–Ja ho tinc! La unió!

I em sembla que el baró no estava pas equivocat perquè, com prou bé sabeu, la unió fa la força.

–No us podeu imaginar que feixuc que és ser l'únic nan de tot l'Alt Camp –va dir als seus cosins, ja tot sopant.

–Oh! Prou que te tenim dit, cosí, que vingues en terres valencianes! –li va respondre en Vicent, el més llarg de tots els vuit cosins.

–Oh! Prou que m'agradaria! –va dir el baró d'Alfac Major–. Però no puc deixar els camps. Es tornarien erms sense mi! –va fer una pausa llarga–. De totes maneres...

–De totes maneres, què? –el van interrogar, impacients, els cosins.

–De totes maneres –va continuar el nostre baró– potser em podeu ajudar a sentir-me més bé...

–Tu diràs... –li van respondre tots alhora, més impacients que abans.

La nit va ser llarga perquè el baró no sabia exactament què dir. El que el nostre baró realment desitjava era: o bé desfer-se del seu complex o bé deixar de ser camacurt. Però no us penseu, eh! Ell era el primer de posar en dubte les seves pròpies capacitats i, fins i tot, les dels seus vuit cosins! De totes maneres, no volia quedar-se de braços plegats i, amb l'ajuda dels cosins, va passar hores i hores rumiant què redimonis podia fer per solucionar el seu problema.

Us he de confessar que els d'Algemesí no acabaven d'entendre que el seu cosí baró estigués tan angoixat per ser curt de talla. Ells vuit també ho eren i mai no havien patit més del compte per això: tots eren Colomer i els Colomer eren així. Per altra banda, eren coneguts per tot el poble, i podríem dir que fins i tot estimats! Al baró d'Alfac Major, al seu torn, avesat a l'isolament i a la mofa a què estava acostumat, tampoc no li era fàcil d'entendre que els seus cosins poguessin estar contents de ser com eren. Ell ho atribuïa, com ja us he dit abans, al fet que els seus cosins eren vuit i ell, en canvi, un de sol. Però, fos com fos, un estava disposat a comptar amb els altres i els altres estaven disposats a ajudar a l'un.

L'endemà, els vuit cosins van preparar els farcells i junt amb el baró d'Alfac Major van pujar per l'escaleta del carro. Ja ben asseguts, van dir adéu a la tia Empar. La tia Empar els va correspondre tot fent la llagrimeta. I tot seguit van enfilem el camí que els duria fins a Valls.

Un cop a Valls, van començar a posar en marxa el pla. Calia anar a buscar llenya, fer cordes d'espart i mirar de trobar uns quants claus i un bon martell. I així ho van fer, sense pressa però sense pausa: tres a serrar llenya, tres a trenar espart, dos a buscar claus i l'últim a trobar un bon martell. Al cap d'una estoneta, tot va estar llest: els de la llenya havien aconseguit unes bones soques, els de l'espart havien fet unes bones trenes, els dels claus en duïen un bon grapat a cada mà i el del martell arrossegava una eina gairebé tan grossa com el seu braç. Tot a punt!

I sabeu què van fer després, oi? Efectivament: es van posar a treballar! En Vicent, que tenia traça, va dibuixar un plànol i es va convertir en el mestre d'obres, mentre els altres tallaven, ribotejaven i polien la llenya. I, en acabat, sabeu què van fer? Doncs sí, continuar treballant com si fossin menairons: fustes per aquí, claus per allà, cops de martell, cordes d'espart... Fins que finalment van acabar de construir les xanques que havien d'alçar la moral del baró. I el baró estava tan excitat que no va poder esperar l'endemà per provar el seu nou enginy, i es va calçar les xanques lligant-se-les fortament a les cames amb les cordes d'espart mentre els cosins esperaven, impacients, els primers passos del nostre baró. Un pas, un altre. Un pas, un altre. Un pas, un altre. I després un altre, i un altre i un altre... I era tal l'emoció que sentia el baró de veure les seves terres des d'aquella nova perspectiva que es va posar a caminar cada vegada més ràpid! Però la fosca, que ja tombava, no li va deixar veure la pedra que s'amagava darrere les herbes del costat de la feixa i amb la poca destresa de les seves cames, curtes com el monòleg d'un mut, va ensopegar-hi de tal manera que va caure de morros a terra i les xanques van estellar-se en mil bocins que van volar pels aires.

—Potser no era una bona idea... —es va lamentar el baró.

El segon dia, després del desengany de les xanques, el baró d'Alfac Major i els seus cosins es van llevar tard: necessitaven pair-ho. Amb l'estómac encongint i l'aire desanimat, es van trobar a la cuina del mas per agafar una mica de forces i, entre xarrup i xarrup de cafè amb llet, va arribar la idea que apujaria els ànims dels nou homenets i l'alçada del nostre baró.

–Ja ho tinc! –va exclamar en Tomeu, el més gras dels vuit cosins.

–Digues, digues! –el van interrogar tots els altres.

–Hem d'atacar el problema d'arrel! –va dir satisfet.

I amb la mateixa impaciència de la quitxalla la nit de reis, els nou homenets van empassar-se l'esmorzar d'un sol mos, no fos cas que fessin alguna mena de soroll mentre en Tomeu els explicava el seu pla! Tots van quedar meravellats d'aquella idea genial. I en Vicent, el mestre d'obres, va plasmar el nou artefacte en un paper, mentre els altres corrien amb una cinta mètrica a les mans, prenent mides a tot allò que el mestre d'obres els demanava.

El plànol va quedar ràpidament enllestit, i tots plegats van començar a buscar els materials que els farien falta. Aquesta vegada era més fàcil perquè només calien fusta i claus. Bé, i el martell, és clar! S'havia de tallar la fusta en petites planxes i polir-les. Van necessitar força estona per convertir els troncs que havien anat a tallar en planxes fines del gruix d'un dit de la mà. Però amb la perseverança que els caracteritzava, finalment van aconseguir-ho. I va ser llavors que el mestre d'obres els va manar d'anar a buscar una espartenya del baró per dibuixar-la damunt de cada planxa i després poder-les serrar. Ric-rac, ric-rac, ric-rac, ric-rac... Sense

descans van serrar totes les planxes i, en acabat, van clavar-les les unes sobre les altres, fent un parell de pilons. Us ho podeu imaginar, oi? Sí, sí! Van clavar les espardenyes del nostre baró damunt els pilons de planxes. D'aquesta manera, engruixien dos pams la sola de les espardenyes i el nostre baró podria caminar sense que unes fustes i unes cordes li limitessin el moviment de les cames! Ja ho havia dit en Tomeu: cal atacar el problema d'arrel. És a dir, per les soles.

Altra vegada excitat, al baró li faltava temps per provar les noves espardenyes però l'experiència el va fer esperar fins l'endemà, no fos cas que la foscor de la nit tornés a jugar-li una mala passada. I l'endemà va arribar més aviat que de costum. I tot just quan el gall començava a rebre el nou dia, els vuit algemesinencs corrien darrere del seu cosí que, embogit, s'anava a calçar les espardenyes que l'havien d'elevat quaranta centímetres de terra.

Assegut a l'escó de l'entrada va posar un peu dins de cada espardenya i, beta cap aquí, beta cap allà, ja tenim el baró llest per començar a caminar.

–Vinga Moisès! Que açò ja està fet! –l'encoratjaven els cosins–. Endavant! No t'aturis! –cridaven.

Però el baró d'Alfac Major no es movia, s'estava quiet, com si l'haguessin petrificat.

–Au, Moisès! Camina! –va cridar-li en Vicent.

–Que açò és toc segur! –va afegir-hi en Tomeu.

Però res, el baró seguia quiet com una estàtua. I una llàgrima va començar a córrer-li galta avall.

–Cosí, què te passa?! –va demanar-li en Tomeu en veure la llàgrima.

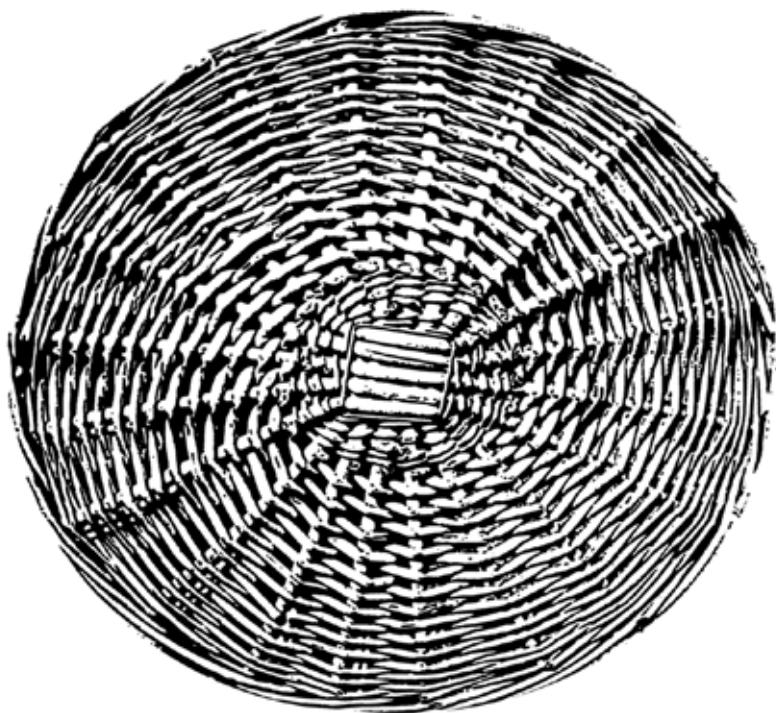
–No puc –va balbucejar el baró.

–No pots què? –va interrogar-lo en Vicent.

–No em puc moure. No puc caminar!

I així era. Quaranta centímetres de fusta a cada peu pesaven massa perquè les petites cames del nostre baró poguessin aixecar aquelles espardenyes. I per més esforços que hi feia i per més energia que hi posava, els peus del baró continuaven enganxats a terra, com si els hi haguessin encolat. Veient aquell trist resultat, els cosins van córrer a treure-li les espardenyes. Sis dels cosins intentaven assossegar-lo. Els altres dos intentaven aixecar les espardenyes per llençar-les a la llar de foc i esborrar d'aquesta manera el malaurat invent de les soles. Definitivament, haurien de continuar pensant.

Aquella nit, tots van anar a dormir força angoixats, sobretot el baró. Li va costar moltíssim adormir-se. Després de fer voltes i més voltes pel llit, finalment la son va aconseguir guanyar-lo, però no va poder estalviar-se el malson: una terrible maledicció li queia al damunt i, com més alt volia ser, més petit es tornava. En el seu somni, el baró s'encongia i s'encongia sense fi. Abans que el gall cantés, es va llevar amarat de suor i va enfilar ben desinflat el camí cap a la cuina. Pobre baró, era hora d'esmorzar però ni gana no tenia!

El nostre baró, però, no era l'únic que aquella nit havia somniat... En Berenguer, el més pelut dels seus cosins havia tingut un somni revelador: un complicat mecanisme d'última tecnologia que ni Leonardo da Vinci no hauria estat capaç d'imaginar! En Berenguer també es va llevar excitat abans de cantar el gall, però va ser l'últim d'arribar a la cuina perquè havia preferit quedar-se a l'habitació anotant tot el que havia somniat, no fos cas que la seva memòria en perdés algun detall de vital importància. Quan va arribar a la cuina va topar de nassos amb el desànim que hi havia imprès en les cares de tots els seus germans i del seu cosí.

–Animeu estes cares! –va dir-los.

–No en tenim cap motiu –va respondre algun dels germans.

–Va home, que a la tercera va la vençuda! –els va animar en Berenguer.

–No hi ha pas tercera –va somicar el baró–, se'ns han acabat les idees.

–No a mi! –va inflar-se en Berenguer–. Esta nit n'he tingut una!

Aquelles paraules van canviar la cara dels homenets, que van perdre l'aire de pomes agres i van acolorir-se una mica. En Berenguer va explicar-los fil per randa la seva idea i va ensenyar-los la llista on havia anotat tot allò que no volia oblidar. Els altres, entusiasmats, van aplaudir-lo.

–Però no podem perdre temps –va apressar-los en Berenguer–. Ja veeu que el mecanisme és complicat i hi ha molta faena per fer!

Aquesta vegada van caldre dos dies per enllestir les coses. El primer dia tots van dedicar-se a buscar els materials que els feien falta i així van passar gairebé tota la jornada. Ara no es tractava només d'anar a fer llenya! Calia trobar serjants, trobar volanderes, construir rodets, preparar un bon tou de palla, trobar roba de cotó, tornar a trenar cordes d'esparg el doble de llargues i de gruixudes, construir manetes, trobar barres de ferro, etc. Però estaven ben organitzats, ja que també treballaven sota les ordres d'en Vicent, que estava més motivat, encara, que les vegades anteriors. Van aconseguir tot el que necessitaven abans de la posta i, veient la bona feina que tots plegats havien fet, en Vicent va decidir que es mereixien descansar fins l'endemà. O sigui que, després d'endreçar el material, van asseure's a la cuina i, amb el got a la mà, van explicar històries i acudits tot fent temps fins a l'hora de sopar. L'ambient general era de joia i fins i tot el baró va distreure's com qui més.

El segon dia, el decisiu, es van llevar amb prou energia com per enfrontar-se a la construcció de la màquina i a tot allò que fes falta. Els d'Algemesí cridaven el seu lema moixiganguer: "Som xiquets però volem alt!". El baró els imitava content: "Som xiquets però volem alt!". I és sota l'influx energètic d'aquest crit que es van posar a treballar. "Som xiquets però volem alt! Som xiquets però volem alt!", repetien encoratjant-se els uns als altres.

En arribar la nit, ja tenien la màquina enllestida. Era estranya però francament bonica. De fet era com un llit: una espècie de gran taula rectangular, baixa, amb quatre potes. A sobre, hi havia un jaç de cotó farcit de palla. D'un dels costats curts de la taula, en sortien dues barres de ferro on hi havia collats dos rodets de fusta que guardaven la corda d'esparg enrotllada. Cada rodet disposava d'una maneta i l'extrem de corda de cada rodet reposava sobre el jaç.

Tots nou homenets van quedar admirats en veure la màquina acabada i, contents, van prendre's la resta de dia per descansar i, de nou amb el got a la mà, explicar històries i acudits. L'hora de la veritat no va arribar fins després de sopar. Abans d'anar a dormir, els algemesinencs van prendre la mida de l'alçada del baró, li van portar la màquina a l'habitació i van situar-la al costat del llit. La idea era que dormís en el jaç de la nova màquina, i així va ser. Estirat de panxa enlaire sobre la nova creació, els cosins van lligar-li els turmells amb l'extrem de les cordes d'espart que reposaven sobre el jaç i, en acabat, en Berenguer i en Vicent van tenir l'honor de ser els mestres de cerimònies: van girar les manetes a poc a poc fins que la corda va quedar tibant. El pla preveia que, després de passar la nit sotmès a la tensió de les cordes, les cames del baró s'haurien allargat una mica. I va ser amb aquesta idea que tots se'n van anar a dormir, frisant perquè arribés el nou dia.

I el nou dia va arribar.

Els vuit cosins van trobar-se de bon matí davant de l'habitació del baró d'Alfac Major. Van trucar a la porta.

—Endavant —els va donar pas el baró.

Els cosins van obrir la porta i van trobar-se el baró ajaçat, tal com l'havien deixat la nit anterior. La novetat és que feia cara de cansat i les bosses de sota els ulls li arribaven fins a mitja galta. Va confessar-los que, malgrat estar content, no havia estat del tot còmode i que, per tant, no havia dormit bé. Els cosins se l'escoltaven embadalits, com si, davant dels ulls, hi tinguessin el mateix rei Carles III. Es va fer silenci.

–Au! Traieu-me d'aquí –va queixar-se el baró. I els cosins van córrer a obeir-lo.

Un cop destensades les cordes d'espart, van poder-li deslligar els turmells i el baró va ser alliberat del seu nou llit. Va fer uns quants estiraments per restablir la circulació sanguínia, tot fent creure als altres que estava en plena forma. Caminava amb aires de grandesa, com si la nit l'hagués allargat uns quants centímetres. Tots esperaven amb ànsia poder palpar un bon resultat a la cinta mètrica. I ben dret, el baró va aguantar la respiració mentre en Vicent li va prenia la mida de cap a peus. Sí, de cap a peus una vegada. I una altra. I una altra.

–Què, què?! –va reclamar el baró.

–Què?! Digues! –van reclamar els altres.

Però no va caldre ni una paraula perquè la cara d'en Vicent ja parlava per si sola: el nostre baró no havia crescut ni un trist mil·límetre! Us podeu imaginar el desengany? Al baró, se li van negar els ulls, i tots els aires de grandesa que l'havien envaït abans de ser mesurat van bufar cap a una altra banda. Els algemesinencs tenien la mirada fixada a terra. Tots menys un, en Berenguer, que convençut de la utilitat de la seva màquina, no estava disposat a rendir-se tan aviat.

–Ja m'ho imaginava –va etzibar.

–Que ja t'ho imaginaves?! –van respondre els altres, furiosos.

–És normal, germans. Només hi ha estat unes quantes hores! A més a més, no tensàrem molt la corda, per prudència. Ho hem de tornar a provar! No

vos doneu per vençuts! Cal, cosí, que passes el dia ajocat a la màquina. Però haurem de tensar més les cordes perquè faça efecte. Estàs disposat a provar-ho, Moisès?

–Som-hi –va respondre el baró a mitja veu.

Pensant que potser tenia raó, els cosins van traslladar la màquina al pati del davant. D'aquesta manera, el baró podria gaudir de la companyia dels seus cosins i del sol de primavera que ja havia fet esclatar el cirerer que feia ombra a la portalada del casalot.

Van repetir l'operació: el baró va situar-se damunt del jaç, un parell de cosins van lligar-li els turmells amb les cordes i, en acabat, en Berenguer i en Vicent van començar a girar les manetes fins que les cordes van tensar-se. Les van continuar tensant, fins que el nostre baró va gemir de dolor. Llavors, van girar les manetes encara una vegada més... I el mecanisme va petar, fent volar pels aires els rodets, les manetes i un munt de fusta estellada. La moral d'en Berenguer, a diferència dels rodets que havien quedat colgats dalt del cirerer, va enfonsar-se ben avall, com un cuc de terra. El baró, ara plorava a llàgrima viva, desconsolat, trencant el silenci que s'havia apoderat del pati.

–La idea no era dolenta del tot... –va irrompre en Vicent davant la sorpresa dels seus germans–. Sí, la base és bona. Podríem treballar-hi una mica més. Potser només es tracta de reforçar els mecanismes, que siguen capaços d'aguantar la tensió de les cordes. Hem fet el prototip. Ara podríem fer la versió millorada, la bona. Què vos pareix?

Els germans van dubtar.

–Ja tenim la mitat de la faena feta! –va continuar en Vicent–. Recuperant les peces que han quedat sanceres, només hauríem de fer de nou les que s’han trencat i construir alguns reforços. No està tot perdut!

Els germans continuaven dubtant.

–Vinga, nois! Som xiquets però volem alt! Som xiquets però volem alt! –els encoratjava en Vicent.

–Som xiquets però volem alt... Som xiquets però volem alt... Som xiquets però volem alt! –es van animar els germans. I es van animar tant que, és clar, el baró no va poder evitar enganxar-s’hi. I oblidant-se de les llàgrimes, també va cridar:

–Som xiquets però volem alt!

Restablerts els ànims generals, es va reprendre la feina. Com bé havia dit en Vicent, el primer que calia fer era recuperar les peces que havien quedat sanceres. No van necessitar gaire estona per posar-s’hi. Van recuperar el jaç de cotó farcit de palla que havia quedat sobre les restes de fusta estellada, van recuperar les dues potes superiors del llit, van recuperar les dues barres de ferro que havien volat fins a la primera feixa, van recuperar les dues manetes que reposaven sota el banc de la façana i... I sí, van adonar-se que calia recuperar els rodets amb la corda d’esparg que havien quedat penjats dalt del cirerer! De seguida van anar a buscar l’escala de fusta que el baró guardava al cobert. Però no us deveu pensar que la cosa va ser tan fàcil, oi? Resulta que l’escala estava podrida perquè el nostre baró no s’havia adonat que al cobert hi havia una gotera que, amb les últimes pluges, havia fet córrer aigua a cor que vols!

–Pareix que tot mos ve d’esquena! –es va queixar en Tomeu.

–Bo, no cal fer més del que sabem fer... –va respondre en Gonçal, el més baix dels vuit germans.

–A què te referixes, Gonçal? –va preguntar-li en Vicent.

–Coi, la moixiganga! –va concloure en Gonçal.

–La moixiganga? –va estranyar-se en Vicent.

–Sí. Si no tenim escala, potser podem recuperar els rodets enfilant-mos els uns sobre els altres...

El petit Gonçal havia tingut una gran idea i va ser ovacionat fortament per tots els altres.

–Som nou. Segur que hi arribem! –va afegir-hi.

El baró va sentir aquelles paraules amb cert escepticisme, ja que ell havia vist un munt de vegades les moixiganges però no hi havia participat mai de la vida. Ell, acostumat a l’aixada, al xerrac i al paló, era un home de la terra, i això de la dansa i l’acrobàcia li semblaven de tot menys senzill. Entre nosaltres, no s’hi havia vist amb cor. De totes maneres els moixigangers ja s’havien envalentit i no hi havia criatura humana que els pogués treure la idea del cap.

–Bé germans –va començar en Vicent–, com vos podeu imaginar, esta moixiganga serà una mica diferent de les d’Algemesí. Som nou, però som

nans, i hem d'arribar al capdamunt del cirerer. Haurem de tindre molta cura i molt senderi, ja que el cosí Moisès no hi té molta experiència. De totes maneres, necessitarem una base molt forta per aguantar el pes, o sigui que: Joanot, Ausiàs i ??? Bernat, poseu-vos a la base. Gonçal, tu i jo anirem al segon nivell. Tomeu i Moisès, vosaltres vos posareu sobre nostros. D'esta manera, Moisès, no aguantaràs molt de pes però tampoc no hauràs de trepar gaire. Berenguer, el que t'encomano no ho hem fet mai, però com que ets el més flexible penso que te'n podràs sortir. Es tracta posar-te de quatre grapes sobre Tomeu i Moisès perquè Raimon puga enfilarse sobre teu i tindre una base estable per a poder agafar els rodets. Queda clar això?

Per al baró d'Alfac Major no n'hi quedava gaire de clar, però vist que tota aquella moguda era per ajudar-lo a ell, no va tenir esma per a queixar-se. Com un pollet, sense forces per a piular, es preparava per la seva tasca, intentant no aferrar-se a tot el cangueli que l'assaltava. Som xiquets però volem alt es repetia, mentre els cosins ja començaven a enfilarse l'estructura.

Va arribar el seu torn. Amb molt d'esforç i amb tremolor de cames va arribar a la seva posició. Els músculs li feien figa però, tal com li havien dit que havia de fer, va agafar-se fort als braços d'en Tomeu i, tot seguit, va tancar els ulls. En Berenguer li va passar per sobre i va fer com li havia encomanat en Vicent. De seguida, tot i que al nostre baró li va semblar una eternitat, en Raimon va coronar l'estructura. I de sobte... De sobte es va sentir un crit!

–Jesús, Maria i Josep! És magnífic! Veniu a veure això! –criava totalment esverat l'hereu de can Boix, que precisament en aquell moment passava prop del mas del baró–. Un castell humà! Un castell humà! Un castell humà!

L'endemà, tot l'Alt Camp ja estava al corrent de la proesa que havien fet el baró i els seus cosins. Però tot l'Alt Camp, menys l'hereu de can Boix, s'hi mostrava incrèdul. És per això que l'alcalde de Valls, acompanyat d'una extensa munió de vallencs, es va presentar de bon matí a casa del baró d'Alfac Major.

–Baró –va dir-li l'alcalde– ens han dit que vós i els vostres cosins feu castells humans. Si és així, mostreu-m'ho.

El baró, sorprès per aquella invasió, no va saber què respondre, però en Gonçal va prendre la paraula de seguida.

–Som xiquets però volem alt! –va contestar al batlle, mentre la resta de germans assentien sorollosament.

I sota el domini energètic del seu crit van començar a organitzar-se, empenyent el baró, que continuava astorat, a seguir-los. Davant del batlle i de tota aquella gentada, van repetir l'estructura que el dia abans els havia permès recuperar els rodets. I en desmuntar-la, el silenci va fer-se present, però només per un instant ja que, de seguida, els elogis i les lloances dels veïns del nostre baró van irrompre amb força.

–Us felicito! És admirable això que feu! –va dir el batlle–. El vostre castell m'ha deixat certament impressionat. No tinc paraules.

Aquella va ser la primera vegada que el baró d'Alfac Major va sentir-se alt. Grandiós. Fins i tot més alt que el batlle i que tots aquells pagesos que fins llavors l'havien menystingut. Sí, aquella va ser la primera vegada, però no seria la última...

A partir d'aquell fet, els seus cosins van visitar-lo cada any durant les festes de sant Joan. Era llavors que, a petició de tot el poble i sota el nom de Colla dels Xiquets de Valls, feien un parell de castells a la plaça de la vila i seguien rebent les mateixes felicitacions i lloances que el primer dia. Va ser a partir d'aquell fet, que mai més ningú no va gosar riure's del nostre baró. Ben al contrari! Va passar a ser l'home més admirat de la comarca i fins les dones se'l disputaven. I va ser a partir d'aquell fet, també, que va néixer una tradició tan nostrada com la dels castellers, que fa del nostre petit país un país grandíós.

Jo... És que jo ja sóc molt vell! La meva última voluntat era confiar-vos aquesta petita història, però ara us toca a vosaltres fer-la créixer. Amunt, amunt... No ho oblidareu, oi?

L'ASSOCIACIÓ CULTURAL HELENA JUBANY I LORENTE

L'Helena Jubany i Lorente fou assassinada a Sabadell la matinada del dia 2 de desembre de 2001, en un moment dolç i intens de la seva vida tant pel que feia a les seves relacions personals i socials com a la seva professió.

Enamorada de la lectura des de l'adolescència, havia viscut a l'entorn del llibre com a periodista i llibretera, assistia a tertúlies i era autora de recensions per a la revista "Notícia de llibres". En el moment de la seva mort treballava a la biblioteca de Sentmenat, estudiava Documentació a la UOC, havia encetat il·lusionada el camí de la creació literària i li encantava explicar contes de viva veu, per la qual cosa havia començat a fer la seva pròpia "maleta de contes", un recull dels seus contes preferits, triats acuradament.

L'Associació Cultural Helena Jubany i Lorente pretén mantenir viva l'Helena en el record i encomanar la seva passió pels llibres, per la creació literària i per la transmissió oral de la literatura. Podríem dir que volem omplir-li i obrir a tothom la maleta de contes que ens va deixar encetada.

Aquest objectiu se sintetitza en el logo amb què ens hem dotat: l'Associació alça una torxa encesa en què la flama —aquella il·lusió per la literatura escrita i oral— és representada per la signatura de l'Helena. La torxa simbolitza, a més, el relleu del seu record i del seu gust per la literatura, que pretenem fer córrer enllà del temps.

Amb aquesta idea, la primera activitat de l'Associació ha estat la institució del "Premi Helena Jubany de narració curta o recull de contes per a ser explicats" per aplegar en uns mateixos textos els vessants escrit i oral de la literatura, dos vessants que en l'Helena s'acobraven.

El llibre que teniu a les mans és el quart dels premis Helena Jubany. Esperem poder-vos-en continuar oferint un per any.

Associació Cultural Helena Jubany i Lorente
<http://helena.jubany.cat/associacio/>

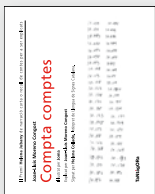
EDICIONS ANTERIORS DEL PREMI HELENA JUBANY

Autor: **Jordi Solé i Comas**
Il·lustrador: **Miguel Gallardo**

Blanc

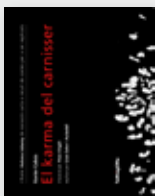
Un noi de Sabadell destinat a ser químic per tradició familiar –de ben petit els Reis ja li porten jocs de química– té un altre hobby que l’apassiona encara més: els animals. Així és que un bon dia agafa els Catalans decidit a fer una visita al zoo de Barcelona... i aquesta visita li canviarà la vida, perquè hi trobarà l’Altarriba, un personatge curiós que li ofereix feina. La seva felicitat serà total quan arribi al zoo el seu habitant més famós, un goril·la blanc. Tots sabeu la història de Floquet de Neu o, més ben dit, us penseu que la sabeu, perquè aquesta història amaga un terrible secret... El llibre és una meravella de tan ben escrit, irònic, intel·ligent... i tendre. Lectura recomanada per a persones de 12 a 99 anys

Autor: **Joan Lluís Moreno**
Il·lustrador: **Joma**

Compta comptes

Compta comptes? Sí, *Compta comptes*, una història que promet ironia i somriures i que demana la complicitat del lector, una reflexió intel·ligent sobre la societat actual i els rituals de la vida quotidiana. De la mà del seu protagonista, l’Andreu Sabater i Mestre, entrem en una espiral d’emocions creixent, perquè l’Andreu, una persona disciplinada i metòdica, té no obstant això una afició secreta, inconfessable, que li permet viure les petites situacions de cada dia amb l’emoció de qui espera esdeveniments extraordinaris... Llegiu-la, aquesta història, escolteu-la. *Compta comptes* és un regal per a la intel·ligència i una música per a l’oïda. Lectura recomanada per a persones de 12 a 99 anys

Autor: **Xavier Cabús**
Il·lustrador: **Pere Virgili**

El karma del carnisser

Obra de Xavier Cabús, ens narra la història d’en Jacint Marrugat, que s’enamora de la seva pròpia molla i es fixa com a objectiu vital aconseguir de fer-se l’autofel·lació. El text recrea el mite clàssic de Narcís, però ara l’heroi pretén assolir l’atribut diví de l’autosuficiència alhora que es converteix en el model de consumidor actual que, cercant contínuament satisfaccions immediates, es tanca en si mateix i perd de vista els horitzons. Lectura per a persones adultes

El jurat ha atorgat el "IV Premi Helena Jubany de narració curta o recull de contes per a ser explicats" a l'obra titulada **Amunt de Marina Guardiola i Bufí** per la progressió de l'argument i el ritme que dóna a l'acció amb un vocabulari i girs lingüístics encertats que recullen diversitat de parlars; pels trets d'oralitat que acompanyen tot el text implicant-hi el lector/escoltant; i per la plasticitat d'un llenguatge que, amb un aire naíf, evoca tot un seguit d'imatges.

Marina Guardiola i Bufí (Mataró, 1981) és llicenciada en Biologia i en Ciències Ambientals. Malgrat que la major part de la seva experiència professional està vinculada al món de la consultoria ambiental, és amant de la literatura i escriu des de petita. Ha publicat articles divulgatius de ciència al *Diari de Mataró* (2008-2010), contes per a la revista *Valors* (2004-2009) i és autora del discurs inaugural de l'exposició "Les deixalles d'en Pellofa. 30 anys" (Mataró, 2009). També ha participat en l'adaptació de diverses obres de teatre amateur, entre les quals cal destacar *Jo en vull 18* (guanyadora de quatre premis a la XXI Edició del Concurs de Teatre Amateur de Caldes de Montbui "Taca'm", i de tres premis al IX Trofeu de Teatre Vil·la de Gràcia).

associació
**helena
jubany
i lorente**

Amb el suport de:

Ajuntament de Mataró
**Institut Municipal
d'Acció Cultural**